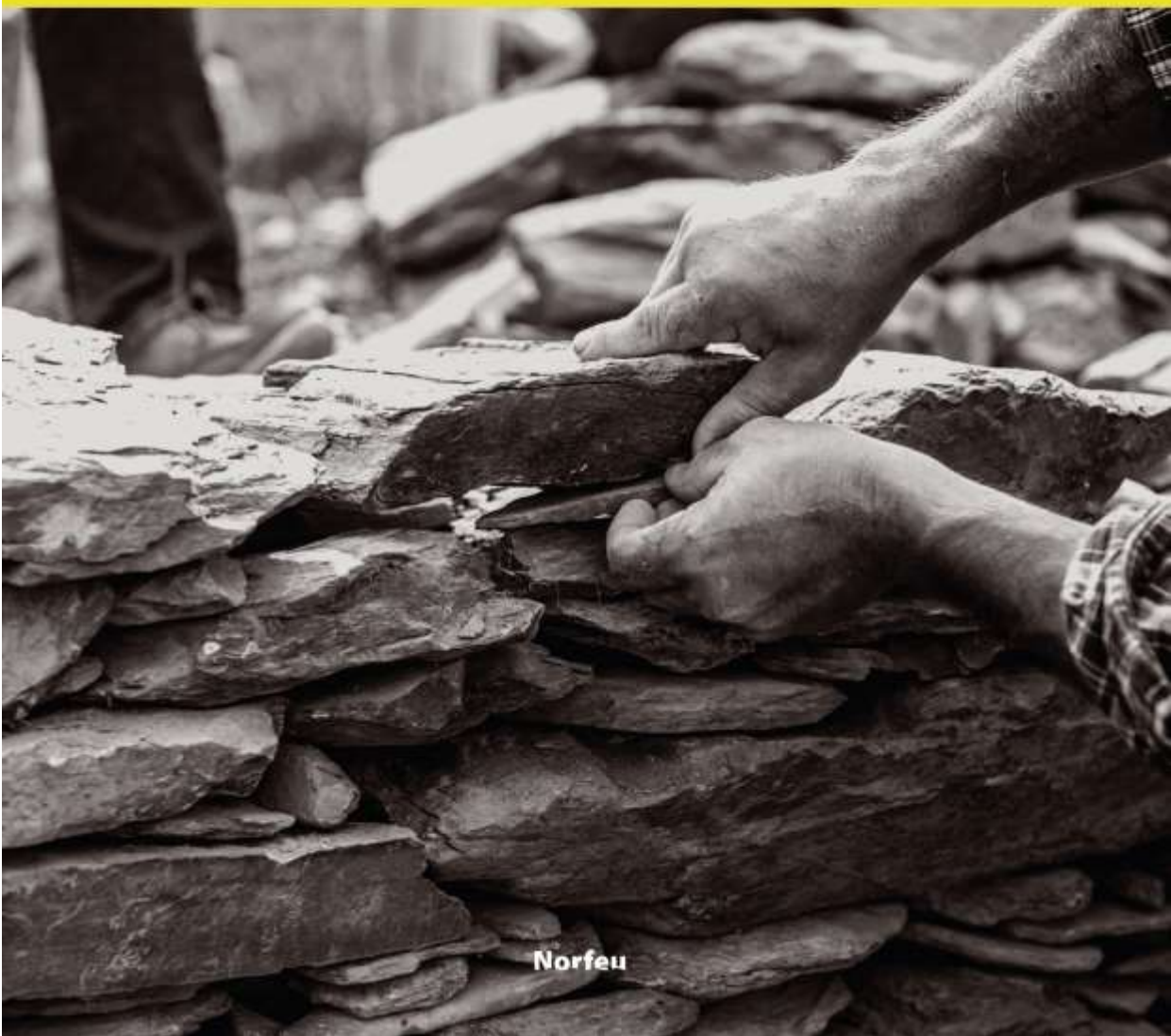

XII TROBADA DE LA PEDRA SECA I L'ARQUITECTURA TRADICIONAL

Cadaqués,
del 19 al 22 d'octubre de 2023

Norfeu

L'APSAT 2021-2023: DE MÓRA LA NOVA A CADAQUÉS

Des del reconeixement, el 28 de novembre de 2018, de l'«Art de la pedra seca: coneixements i tècniques» com a patrimoni cultural immaterial de la humanitat per part de la UNESCO, la repercussió que ha tingut la pedra seca en els mitjans de comunicació i la població en general ha estat remarcable.

L'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT) està formada, des de l'octubre de 2023, per 35 entitats i 13 persones; és a dir, 48 membres. El seu origen es troba a la Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca (CEPS), que es va crear a la Trobada de Manresa del 2002. El 2011 es va legalitzar com a Associació per la Pedra Seca, i el 2015, amb la incorporació dels tres grups d'arquitectura tradicional, passava a denominar-se Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT). A més, l'APSAT forma part, des del 2015, de l'Observatori del Patrimoni Etnològic i Immaterial (OPEI).

Els dos pilars bàsics de la pedra seca a Catalunya són: la revista *Pedra Seca*, publicació semestral, que, des del 2000 fins a l'octubre del 2023, ha publicat 47 números, i el seu *Full informatiu*, de caràcter mensual, que des del 2001 ha publicat 197 números (amb 132 rutes de pedra seca).

La base de dades Wikipedra, creada el 2011, és gestionada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, amb la col·laboració del grup barracaire Drac Verd de Sitges. Actualment té unes 36.000 construccions catalogades, unes 29.000 són barraques o cabanes. Això fa una mitjana, des de l'inici, de cinc barraques o cabanes al dia. Es tracta d'un treball col·laboratiu fet per unes 400 persones.

El projecte Wikipedra va rebre, el 26 de setembre a Praga, els Premis Europeus de Patrimoni / Premis Europa Nostra 2022, atorgats per la Comissió Europea i Europa Nostra, en la categoria de participació i sensibilització ciutadana.

També cal remarcar que, en els darrers anys, la Generalitat ha declarat bé cultural d'interès nacional (zona d'interès etnològic) tres conjunts de pedra seca: cinc barraques de Mont-roig del Camp (2016), les tines de les valls del Montcau

Premi Pedra Seca 2020.

Premi Pedra Seca 2021, 2022 i 2023.

(2018) i les construccions d'abastament d'aigua de Torrebesses (2019).

En el període del 2021 al 2023 l'APSAT ha fet les tres assemblees següents: el 12 de juny del 2021 a Torrebesses (Segrià) era la primera assemblea presencial després de la de Girona (18 de maig de 2019), ja que no es van poder fer per la covid. El 22 d'octubre juny de 2022 a Castellar del Vallès (Vallès Occidental) i el 10 de juny de 2023 a Subirats (Alt Penedès).

El 2020 l'APSAT va instaurar el Premi Pedra Seca com a reconeixement de la feina col·lectiva o individual d'entitats o persones que hagin treballat continuadament pel coneixement i la difusió de les construccions de pedra seca. Aquest primer any fou per a la revista *Pedra Seca* i es va lliurar a August Bernat i Agustí Esteve. L'acte s'havia de fer el 16 de juliol a l'Arboç (Baix Penedès), però es va haver de cancel·lar per la covid. Finalment, es va fer el 3 de setembre de 2021, a Sitges.

El del 2021 fou per a la Fundació El Solà de la Fatarella (Vilafranca del Penedès, 26 de novembre); el van recollir Cèlia Mallafrè i Josep Maria Font.

El del 2022 fou per al grup barracaire Drac Verd de Sitges (Cervelló, 25 de novembre), a més del seu treball per a la implementació, amb la col·laboració de l'Observatori del Paisatge, de la base de dades Wikipedra a Internet. El van recollir Ramon Artigas, Andreu Camps, Joan Trius i Robert Rovira; en nom de Josep Pascual, mort l'1 de juliol del 2020, ho va fer el seu fill.

El del 2023 fou per als Amics de l'Arquitectura Popular (Cadaqués, 22 d'octubre). El va recollir Jaume Pedrós; fou en els actes de la XII Trobada de Pedra Seca i Arquitectura Tradicional.

En els tres darrers el premi va ser atorgat a una peça de ceràmica, que representa una paret de pedra seca, de l'artista Roser Tomàs Llambrich.

L'APSAT, en col·laboració amb la Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya organitza la itinerància per Catalunya de l'exposició «Tota pedra fa paret. La pedra seca a Catalunya». Es va inaugurar al novembre del 2019 a Torrebesses (Segrià) i, des de l'abril del 2022, n'hi ha dues còpies itinerant per Catalunya. Fins ara (oc-

tubre de 2023), s'ha fet a 50 poblacions i fins a gairebé el final de 2024, s'haurà exhibit a 63 poblacions. Amb dades de les 48 primeres poblacions, hi han passat 29.388 visitants, amb una mitjana de 612 per població. Aquesta exposició té una itinerància prevista de cinc anys i constitueix un rellevant vehicle de difusió de la pedra seca a Catalunya. La primera còpia de l'exposició és permanentment a Torrebesses.

Des del 2020, cada any se celebra la Setmana de la Pedra Seca a finals de novembre, per commemorar la data del reconeixement per part de la UNESCO, el 28 de novembre de 2018. Fins al 2023 se n'hauran fet quatre edicions. L'organització de les dues primeres setmanes va anar a càrrec d'Adrinoc; les dues darreres, de l'Associació de Micropobles de Catalunya. Aquesta és una entitat que representa un 51% del territori, amb un 3% de població de Catalunya. El primer any, el 2020, hi van participar 80 poblacions; el 2021, en foren 114, i el 2022 van pujar a 121. Ara s'està treballant en la quarta edició. Hi participen Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears.

L'APSAT no solament treballa en la difusió de la pedra seca, entesa com un bé patrimonial, com l'arquitectura de la pagesia, sinó que també dona suport a la creació d'una entitat que agrupi els treballadors actuals de la pedra seca. Això s'ha posat de manifest en les taules rodones sobre aquest entorn que s'han fet a les trobades. S'inicià al Pinós (2019), continuà a Móra la Nova (2021) i la darrera s'acaba de fer a Cadaqués (2023). El 28 de maig de 2022 vam ser presents a la

Premi Pedra Seca 2020: revista *Pedra Seca* (Agustí Esteve i August Bernat).

presentació de l'Associació Gremi dels Margers de Catalunya (AGMC), que es va fer a Olot. Aquesta associació ha estat impulsada per Roger Solé.

Com dèiem, en aquest període 2021-2023, ha estat remarcable la presència de la pedra seca en els mitjans de comunicació. Repassem els casos més rellevants:

Publicació de l'article «Europa premia la recuperació de l'arquitectura de pedra seca». *La Vanguardia*, el 20 d'agost de 2022.

Emissió de la notícia sobre la Wikipedra. Telenotícies de TV3, el 10 d'octubre de 2022.

Publicació de l'article «Pedres amb olor de vi». *La Vanguardia*, el 7 de març de 2023.

Publicació de tres articles llargs dins de la sèrie «Patrimoni català de la UNESCO». *Ara*, els dies 27 de maig, 2 de juny i 3 de juny de 2022.

Publicació de l'article «Un artista de la pedra seca», d'Empar Moliner. *Ara*, el 18 d'agost de 2023.

Publicació de l'Article «Cadaqués, paradís de la pedra seca», coincidint amb la XII Trobada. *Ara*, el 21 d'octubre de 2023.

Presentació del llibre de l'XI Trobada de Pedra Seca i Arquitectura Tradicional. Fou el 30 de juny de 2023 al Mas de la Coixa, la seu de l'Institut Ramon Muntaner (IRMU), a Móra la Nova. Hi van participar Carles Barrull, tècnic de documentació en patrimoni etnològic de l'Institut Ramon Muntaner i coordinador de l'edició del llibre, i Anton Salvador, membre de la Junta de l'APSAT. Es van valorar les aportacions que s'havien fet a l'XI Trobada remarcant la inclusió, per primera vegada, de comunicacions de l'àmbit de l'arquitectura tradicional.